

Inhoud:

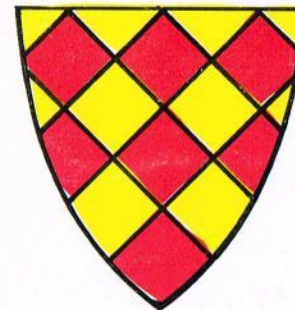
Voorwoord	1
De Maasstreek en de oorlogshandelingen op 10 mei 1940 (I)	2
Van vuursteenknol tot werktuig	11
Ze hingen in drie reysen	14
Het kasteel Elsloo na 1850	15
Overlijdensbericht van mevrouw D. Verschure	23
Gilles Bauduin, schout van Urmond (1815-1820)	24
Uit de Kerkkroniek van Elsloo (vervolg)	28

Uitgave Heemkundevereniging Maasstreek, gevestigd te Stein

Secretariaat: L.H. Schreurs
p/a Heirstraat 40
6181 HM Elsloo
04402-71983

Bankrekening t.n.v. Heemkundesnipppers Maasstreek: Rabo 11.41.21.362.
(Giro van de bank: 1048855).

Heemkundesnipppers Maasstreek

april 1987 nr. 2

Redaktie:
Mr. F. van der Bruggen (eindredacteur)
P.J. Habets
Dr.ir. A.A. Macco
P.H.A. van Os
L.H. Schreurs

ISBN: 90-70692-05-8
ISSN: 0920 - 9107

Voorwoord

Het tijdig tot stand brengen van dit deel 2 van de Heemkundesnippers heeft onder druk gestaan in verband met de uitgave, eveneens in april, van een boek over de bokkerijders van Elsloo. Toch heeft de inzet van enkele leden zelfs geresulteerd in meer pagina's tekst aan Snippers dan oorspronkelijk gepland.

Van de inhoud van het boek over de bokkerijders van Elsloo vindt U in dit blad een samenvatting. Omdat de activiteiten rondom de voorbereiding van de uitgave zo centraal hebben gestaan gedurende het afgelopen half jaar, hebben we de omslag van het boek op de kaft van deze Snippers afgedrukt. Vervolgens treft U een artikel aan over het kasteel van Elsloo, zijn bewoners en de door hen opgerichte N.V. Theodora. Dit artikel kan een begin zijn van een (niet regelmatig verschijnende) reeks over het kasteel en zijn bewoners, omdat nog veel nader materiaal hierover kan worden onderzocht.

Om de meer recente geschiedenis van onze streek te belichten is in dit nummer ook een verhaal te vinden over het begin van de Tweede Wereldoorlog in de Maasstreek.

Tenslotte vermelden we twee gebeurtenissen met betrekking tot de Heemkundevereniging. Afgelopen januari is het eerste lustrum gevierd. Naar aanleiding van dit 5-jarig bestaan is in het verenigingsgebouw een gedenksteen onthuld als eerbetoon aan de bouwer en eerste bewoner van het pand, meester Hennissen. De onthulling is verricht door zijn kleindochters, Paulina Brouwer-Hennissen en Ria Crasborn-Hennissen.

In de zomermaanden zal de HVM de vermaarde geologische tentoonstelling "Nederland-uit-Water" in bruikleen krijgen van de Rijksuniversiteit Leiden. Het materiaal is uniek en moeilijk verkrijgbaar. De tentoonstelling zal gecombineerd worden met activiteiten, georganiseerd door het IVN, de Schippersbeurs en het Archeologisch Reservaat van Stein.

Bestuur Heemkundevereniging
Maasstreek

26 Mei '87 - f5.- - M. Vonck - Elsloo. L

De Maasstreek en de oorlogshandelingen op 10 mei 1940 (I)

H. Rouvroye, Elsloo

Alvorens te komen tot de omschrijving van de feitelijke gebeurtenissen op 10 mei 1940 is het gewenst een stuk voorgeschiedenis op te nemen teneinde een duidelijker beeld te krijgen van het hoe en waarom.

We moeten daarom terug naar het midden der dertiger jaren. Het werd toen, gezien de internationale situatie, steeds duidelijker dat er een grote kans bestond op het uitbreken van een oorlog in Europa, waarbij men in Nederland niet meer mocht hopen evenals in 1914-1918 gespaard te blijven voor een dergelijke afschuwelijke toestand.

Het gevaar voor Nederland dreigde duidelijk niet uit het zuiden of westen, doch uit het oosten, waar Hitler-Duitsland zich koortsachtig herbewapende. Onze opeenvolgende regeringen werden onder de druk der omstandigheden gedwongen de budgetten voor de gewapende macht drastisch te verhogen. Het leger dat door het pacifisme na de Eerste Wereldoorlog sterk was ingekrompen in mankracht en middelen moest in die tijd niet in staat worden geacht ook maar de kleinste aanval te pareren.

De leidende militairen moesten met beperkte mogelijkheden de verdediging van ons land zien te organiseren.

De wapens en uitrusting die sterk waren verouderd moesten worden aangevuld of vervangen, hetgeen maar gedeeltelijk lukte omdat de eigen industrie niet in staat was te voldoen aan de grote vraag. Bovendien konden de in het buitenland bestelde wapens en uitrusting voor een groot deel niet meer op tijd worden geleverd.

Toen dan ook een plan voor de verdediging van ons land gemaakt moest worden tegen een aanval uit het oosten was al snel duidelijk dat van een hardnekkige verdediging van de oostgrens geen sprake kon zijn. De hoofdweerstand zou geboden moeten worden in de Grebbelinie op de westrand van de Veluwe en in laatste instantie in de Vesting Holland.

In het voorterrein konden hooguit verdragingsgevechten worden geleverd langs natuurlijke obstakels als waterwegen, waarbij met een minimum aan mankracht en wapens moest worden volstaan.

Concreet betekende dit dat zwakke grensdetachementen bij de grensovergangen werden gelegerd en iets sterkere eenheden langs de noord-zuid lopende waterwegen de IJssel, de Maas en het Julianakanaal. De massa van het leger werd achter de Grebbelinie en in de Vesting Holland ontplooid. De verdediging van Limburg langs de Maas en het Julianakanaal werd in twee delen gesplitst.

Het noordelijke deel dat reikte van Mook tot Maasbracht was de voorstelling

voor de achtergelegen Peelstelling, die de verdediging van westelijk Noord-Limburg en Noord-Brabant moest verzekeren.

Het zuidelijk deel reikte van Maasbracht tot Eindhoven. De reden van deze opdeling was dat men verwachtte dat het zuidelijk gedeelte van Limburg ingeval het tot een aanval zou komen direkt zijn verbindingen met het noorden zou verliezen.

Bovendien was men er van overtuigd dat Zuid-Limburg in enkele uren verloren zou gaan.

Het was dan ook een bijzonder ondankbare taak die de bevelhebber van Zuid-Limburg, kolonel Govers, opgelegd kreeg toen de mobilisatie op 26 augustus 1939 een feit werd.

Hij moest met de hem toebedeelde schamele middelen trachten een aanval uit het oosten zolang als menselijkerwijs mogelijk was tegen te houden c.q. te vertragen.

Zijn troepenmacht bestond uit:

- a. het 37e regiment infanterie, bestaande uit de staf, 3 bataljons infanterie, 1 compagnie mortieren, 1 compagnie pantserafweergeschut, en een batterij 60 mm geschut.
- b. het 13e grensbataljon met 4 compagnies infanterie, 2 sekties zware mitrailleurs, 3 stukken pantserafweergeschut, en 4 geweren tegen pantser.
- c. het 37e grensbataljon met 3 compagnies infanterie, en de 6e reserve grenscompagnie.
- d. de 110e batterij luchtafweer met 4 stukken 70 mm geschut.
- e. het 42e peloton luchtdoelmitrailleurs met 4 Spandau-mitrailleurs.
- f. verdere eenheden als politietroepen, pioniers, pontonniers en motor-dienst.

De verdedigers moesten het zonder steun van de luchtmacht doen. Hoe zag de samenstelling van een bataljon, waarvan er dus 5 aanwezig waren, er uit?

Het bestond uit een staf en 3 infanteriecompagnieën met aanvullende wapens en diensten. De sterke bedroeg normaal ca. 800 man.

Deze mansterkte werd door geen enkel bataljon gehaald wegens zakenverlof, ziekte e.d.

De infanteriecompagnie waarvan elk bataljon er 3 bezat, bestond uit ca. 200 man, verdeeld in 4 sekties van 40 man met aanvullende diensten. De bewapening bestond uit geweren en per sekte 4 lichte mitrailleurs van het type Lewis, die dateerden uit de eerste wereldoorlog en zeer storingsgevoelig waren.

De zwaardere wapens waren deels ook verouderd en werden naar behoefte ingedeeld.

Deze strijdmacht werd als volgt verdeeld:

- a. Het 42e peloton luchtdoelmitrailleurs werd in Maastricht geplaatst als

bescherming van de Maasbruggen en het hoofdkwartier van kolonel Govers en zijn staf.

- b. De 110e batterij luchtafweergeschut met zijn 4 omgebouwde kanonnen uit de eerste wereldoorlog werd centraal bij Valkenburg geplaatst als totale gebiedsbescherming.
- c. Het 2e bataljon van 37e regiment infanterie werd geplaatst in het noordelijke van 3 vakken waarin Zuid-Limburg werd verdeeld. Het vak reikte van Maasbracht in het noorden tot en met Urmond, en liep dwars door Limburg tot aan de Duitse grens. Aanvulling werd verkregen door de 6e reserve grenscompagnie.
- d. Het 1e bataljon van 37e regiment infanterie werd geplaatst in het middenvak dat reikte van Urmond tot en met Bunde en verder dwars tot aan de Duitse grens.
- e. Het 3e bataljon van 37e regiment infanterie werd geplaatst in het zuidelijke vak dat liep vanaf Bunde tot Eisden en verder langs de Belgische grens tot Vaals.
- f. Het bruggenhoofd Maastricht werd door het 13e grensbatalon bemand en versterkt met de 2e grenscompagnie.

Na deze indeling moest de bevelhebber zijn troepen in de diepte plaatsen d.w.z. van west naar oost. Het was duidelijk in het totale verdedigingsplan dat de hoofdweerstand zou worden geboden langs het Julianakanaal en oostelijk van Maastricht. Het Julianakanaal zou immers een geduchte hindernis vormen als de bruggen vernield zouden zijn.

Teneinde het kanaal te verdedigen plaatste hij een derde deel van zijn strijdmacht hierlangs, d.w.z. in het noordvak 2 compagnies, en in het midden- en zuidvak elk een compagnie en de verdediging van Maastricht op bataljonsterkte.

Als vertragsingslinie werd gekozen de lijn lopend van zuid naar noord van de Belgische grens - langs de Geul - tot Schin op Geul, vervolgens langs de spoorweg tot Voerendaal en vandaar langs de Geleenbeek tot Roosteren. Ook in deze linie werd een derde deel van de strijdmacht geplaatst waarbij werd aangenomen dat minstens een behoorlijk deel van deze macht zou kunnen terugtrekken achter het Julianakanaal, in geval er een aanval zou plaatsvinden.

Het restant werd langs de Duitse grens geplaatst en moest, in geval van oorlog, de grensversperringen stellen en verdedigen en de achterliggende macht waarschuwen.

Hiermee waren de mogelijkheden uitgeput.

In de maanden tussen de mobilisatie en het uitbreken van de oorlog op 10 mei werd ononderbroken aan de stellingen gewerkt; betonnen kazematten voor onderbrenging van mitrailleurs kwamen gereed; langs de oostgrens 16 stuks, en langs de vertragsingslijn en het Julianakanaal elk 40 stuks (zie foto 1).

1. Kazemat bij het Julianakanaal

en Fienke Voncken
Taalhuis, str. 31, Elbro.

2. Vuurstelling

De rest van de wapens werd ondergebracht in veldstellingen. Hoe zag in detail gezien deze combinatie van maatregelen er uit voor wat heden de gemeente Stein is?

Van zuid naar noord gaand zag de verdediging er als volgt uit:

- a. Elsloo: 3e sectie van 2-I-37 Regt.Inf. met 3 zware en 2 lichte mitrailleurs. 2 zware en 1 lichte mitrailleur waren in betonnen kazematten ondergebracht, de andere in veldstellingen.

Tussen de kazematten werden de openingen opgevuld middels op enige afstand van elkaar geplaatste dubbelwandige houten vuurstellingen. De ruimte tussen de houten wanden was opgevuld met grind/zand. Men kon hier geknield achter zitten en vuren met geweren (zie foto 2). Direct noordelijk van de brug was naast de betonnen kazemat een loopgraaf van enige tientallen meters op de rand van de Scharberg. Deze kazematten en veldstellingen waren zodanig geplaatst dat er altijd vuur kon worden uitgebracht over elk punt van het kanaal. Op het oostelijk landhoofd van de brug was een betonnen versperring aangebracht van 80 cm hoog met stalen staven van 1,50 m lang; hiertussen was prikkeldraad gevlochten. Een deel was verplaatsbaar en bestond uit stalen vaten gevuld met beton en stalen staven. Na sluiting kon prikkeldraad worden aangebracht. De brug was voorbereid voor vernieling d.m.v. springstofladingen.

- b. Stein: de 4e sectie van 2-I-37 Regt.Inf. en een lichte mitrailleurgroep van de 3e sectie, met 4 lichte en een zware mitrailleur. De zware en 1 lichte mitrailleur waren in betonnen kazematten noordelijk en zuidelijk van de brug geplaatst, de overige in veldstellingen en in de brugpeiler aan de westzijde van de brug.

De brug was op het oostelijk landhoofd voorzien van een versperring van putringen gevuld met beton en voorzien van stalen staven van 1,50 m; hiertussen was prikkeldraad geweven.

Een deel was verplaatsbaar. De brug was voorbereid voor vernieling middels springstofladingen.

- c. Urmond: 1e sectie van 1-II-37 Regt.Inf. met 2 lichte en 1 zware mitrailleur. De 2 lichte mitrailleurs waren ondergebracht in het westelijk landhoofd van de brug, de zware in een betonnen kazemat zuidelijk van de brug. De brug was evenals in Stein voorzien van een putringversperring en voorbereid voor vernieling.

- d. Berg: 2e sectie van 1-II-37 Regt.Inf. met 3 lichte en 1 zware mitrailleur. Een der lichte mitrailleurs was ondergebracht in een kazemat zuidelijk van de brug, de andere 2 onder het westelijk landhoofd van de brug. De zware mitrailleur was in een veldversterking duidelijk van de brug ondergebracht. De brug was hetzelfde als in Stein en Urmond voorzien van een versperring en voorbereid voor vernieling.

Evenals in Elsloo werden de openingen tussen de kazematten en veldstellingen in Stein, Urmond en Berg opgevuld met houten vuurstellingen voor gewerschutters. De westelijke kanaaldijk was voor een groot deel voorzien van prikkeldraadversperringen.

Met deze opstelling moest men trachten er het beste van te maken.

Aan munitie was beschikbaar: 60 patronen per geweer, en 900 per mitrailleur. Handgranaten werden op 9 mei 's avonds uitgereikt. De meeste mannen waren reservisten in de leeftijd tot 35 jaar; de meesten hadden tijdens hun opleiding geen handgranaat geworpen.

In Grevenbicht en Maastricht waren noodziekenhuizen ingericht. Er waren nauwelijks transportmiddelen aanwezig; communicatiemiddelen waren er praktisch niet; men moest zich behelpen met de aanwezige burgertelefoons. Verder moest alle berichtgeving per ordonnans geschieden; dit kon te voet, per fiets of motor.

De kazematten die voorzien waren van stalen schietgaten waren nog niet helemaal klaar; de stalen delen waren voor het grootste deel nog rood gemenied. Ze vormden prachtige doelwitten!

Alles bij elkaar genomen waren het zeer bescheiden middelen waarmee de reservisten ons heem moesten verdedigen; de gevechtskracht mocht niet al te hoog worden geacht.

Op de van onheil vervulde dag, de 9e mei 1940, werden deze mannen in verhoogde staat van paraatheid gebracht door de bevelen van het hoofdkwartier en de waarnemingen van de eigen grenspatrouilles. De bruggen werden gesloten en alleen beperkt verkeer was mogelijk. Aan de andere kant van de grens stond een tegenstander klaar die van een geheel ander gehalte was.

De Duitse militairisten hadden van Hitler de vrije hand gekregen om een voor die tijd superieur leger op te bouwen; in nauwelijks 5 jaar bouwden ze dit moderne agressieve leger op dat bereid was de politieke lijn van de nazi's te volgen.

Deze lijn hield in: de heerschappij van Duitsland in Europa en desnoods de hele wereld.

Het gevolg van deze politiek voor ons land was dat in het kader van de uitvoering van de militaire plannen Zuid-Nederland opmarsroute zou worden van de Duitse legers die Frankrijk en Engeland moesten overwinnen in een komend gewapend conflict.

Het noorden van ons land met zijn uitstekende havens en vliegvelden zou een goede basis vormen voor controle van de Noordzee en eventuele volgende aanvallen op Engeland.

Het aanvalsplan van de Duitse legerleiding was in principe in 1905 ontworpen door generaal Von Schlieffen en beoogde Frankrijk te verslaan in een reusachtige sikkelvormige beweging van de Duitse legers met als draaipunt ongeveer Trier met een zeer sterke rechtervleugel die via België en Zuid-Nederland naar de kust moest oprukken om vervolgens naar het zuiden te zwenken tot ten zuiden van Parijs om dan weer landinwaarts te

draaien en Parijs te veroveren.

In 1914-1918 was een variant toegepast waarbij Nederland werd gespaard. De uiteindelijke mislukking van deze aanval werd toegeschreven aan het feit dat door Nederland te sparen veel tijd verloren was gegaan omdat de Duitse troepenmassa door het nauwe gat bij Luik moest worden geperst netgeen een tijdige ontplooiing verhinderde. Die fout zou men deze keer niet meer maken.

Ook nu werd weer een variant uitgedacht, die zou blijken de beste te zijn. Vanuit het noorden zou men de oorspronkelijke gedachte volgen. Men wist dat de Franse en Engelse plannen voor ontplooiing van hun legers gericht waren op het pareren van een aanval uit het noorden. Men wilde daarom zuidelijker in de omgeving van het draaipunt Trier met een overweldigende legermacht een doorbraak forceren.

Na doorbraak van de linies moest opgerukt worden naar de Franse Kanaalkust waardoor de Frans-Engels-Belgische legers zouden worden ingesloten en vernietigd. Bovendien zou in een bliksemactie noordelijk Nederland worden bezet.

Wat hield dit allemaal in voor Zuid-Limburg?

Het voorgaande moge duidelijk gemaakt hebben, dat Zuid-Limburg in de opmarsroute van een zeer sterke strijdmacht kwam te liggen. We zullen ons in de denkwijze van de Duitse legercommandanten verplaatsen.

Allereerst dan de sterkte van de Duitse legers tegenover ons. Ze behoorden tot de legergroep van Von Bock, die werd gevormd uit het 18e en 6e leger gesteund door de 2e luchtvloot. Tegenover Limburg vanaf Venlo stond het 6e leger onder generaal Von Reichenau, gesteund door het 8e vliegerskorps onder Generaal Richthofen.

Vanaf Venlo tot Luik stonden in eerste lijn 12 divisies; dit was een zeer dicht op elkaar staande troepenmacht.

Zeven hiervan stonden tussen Maasbracht en Eindhoven; verder stonden nog 2 reservedivisies bij Aken.

De verdeling van de 7 divisies was als volgt:

Maasbracht-Echt, 14e Infanteriedivisie.

Echt-Born, 31e Infanteriedivisie.

Born-Stein, 7e Infanteriedivisie.

Stein-Elsloo, 18e Infanteriedivisie.

Elsloo-Bunde, 35e Infanteriedivisie.

Bunde-Maastricht, 4e Pantserdivisie

Maastricht-Eindhoven, 269e Infanteriedivisie.

Voor speciale opdrachten: Bataljons zur Besonderen Verwendung 100+800. Vergelijken we getalsmatig de Duitse en Nederlandse troepenmachten met elkaar dan zien we dat 4000 Nederlandse reservisten meer dan 100.000 goed getrainde en bewapende Duitsers tegenover zich vonden. Deze werden gesteund door ongeveer 700 vliegtuigen.

Bepalen we ons tot de taak van het 6e leger; deze bestond eruit de Zuid-Nederlandse en Belgische verdediging te doorbreken en op te rollen in de

richting Hasselt-Brussel-Noord Franse kust.

Door de staven van de legergroep en het 6e leger die beide in Düsseldorf gevestigd waren werden plannen gemaakt, die in overeenstemming waren met de verstrekte opdracht.

Een dwingende eis van Hitler was de verovering van de bruggen over de Maas in Maastricht en die over het Albertkanaal direct achter de Belgische grens. De staven bestudeerden de gegevens die voor een groot deel door spionage waren verkregen en kwamen tot de conclusie dat de gevechtskracht van de Nederlandse troepen laag zou zijn. Wel zouden ze roet in het eten kunnen gooien door vroegtijdige vernieling van de bruggen over Kanaal en Maas, en door het waarschuwen van de Belgische grensverdediging.

Al snel kwam men tot de vaststelling dat het bijzonder lucratief zou zijn de Kanaal- en Maasbruggen bij verrassing te veroveren. Reden voor deze verrassingsovervallen was enerzijds de slechte materiaalpositie van de Duitse pioniers die bruggen moesten leggen in geval van vernieling, anderszijds lag het Julianakanaal op veel plaatsen tot 10 meter boven het normale maaiveld en waren de opritten recht op de bruggen gemaakt. Gesprongen bruggen betekenden een versperring van de doorgang die niet makkelijk was te overbruggen met de toen beschikbare middelen. Een nieuwe oprit naast de bestaande maken behoorde ook tot de onmogelijkheden vanwege de grote verschillen in hoogte tussen kanaalniveau en maaiveldhoogte. Derhalve werd besloten de bruggen over het Julianakanaal bij Stein, Urmond, Berg, Obbicht en Roosteren en de sluis bij Born bij verrassing te nemen middels speciale troepen.

Verderop werden soortgelijke acties gepland bij Roermond, Buggenum en Gennep op de Maasbruggen; ook de Maasbruggen bij Maastricht waren doelwit evenals de bruggen over het Albertkanaal zuidelijk van Maastricht. Binnen het bestek van dit artikel zullen we alleen de aanvallen op de bruggen binnen de gemeente Stein behandelen.

In het Duitse hoofdkwartier waren 2 stromingen wat betreft de uitvoering van de overvallen; de ene groep wilde eenheden in Duitse uniformen laten infiltreren, de andere wilde gebruik maken van andere middelen als burgerkleding en Nederlandse uniformen. Het was Hitler persoonlijk die de eerste groep tot zwijgen bracht tijdens de vele planningsdagen (Kriegsspiele) die gehouden werden; aan deze dagen nam hij zeer intensief deel. De oudere stafofficieren die nog geloofden aan "ridderlijke oorlogsvoering" noemden in onderlinge gesprekken deze planningsdagen "Indianenspiele des Führers". Dit alles betekende dat de aanvallen op de bruggen zouden worden uitgevoerd door speciale troepen in Nederlandse uniformen.

De eenheden die de aanvallen moesten uitvoeren behoorden tot het Batalion zur Besonderen Verwendung 800. en bestonden uit vrijwilligers uit Sudetenland en Duits Polen. Ze werden aangevuld met vrijwilligers gerecruiteerd in het Duitse grensgebied die ons dialect goed spraken en bovendien

bekend waren met onze wegen.

Verder werden waar nodig nog vrijwilligers toegevoegd die Nederlander waren, in Duitsland woonachtig en behorend tot de Nederlands-Duitse Sportvereniging "Sport en Spel" die duidelijk nazigezind was.

De Nederlands en/of Limburgs dialect-sprekenden zouden in voorkomende gevallen gesprekken met Nederlandse militairen moeten voeren. Voor de overvallen op de bruggen van Stein, Urmond, Berg en Obbicht werd een sectie aangewezen onder bevel van Lt. Kurschner. De sectie werd onderverdeeld in vier groepen van elk 10 man aangevuld met ieder 2 "Sprachkundige".

Elke groep bestond uit een onderofficier met machinepistool, 3 manschappen met machinepistolen, 4 man met geweren, een man met 1 licht machinegeweer, 1 munitiedrager en de 2 "Sprachkundige".

De groep voor Berg kreeg ook nog een man extra met een lichte vlammenwerper. De kleding was het Nederlandse uniform over het Duitse. De vervoermiddelen waren fietsen die goed leken op de Nederlandse; ze waren echter afkomstig uit Noorwegen, en per vliegtuig overgebracht. De groepen voor Stein en Urmond werden te Hillensberg gelegeerd; die voor Berg en Obbicht in Tudderen.

Omstreeks het middaguur van de 9e mei 1940 werd deze troepenmacht gealarmeerd via het codewoord "Hindenburg", hetgeen betekende dat de aanval op 10 mei zou beginnen om 5.35 ofwel 3.55 uur Nederlandse tijd. Na het vallen van de avond begaven de eenheden zich naar de uitgangspunten aan de grens; niets zou deze massa nog kunnen remmen.

De overvalploegen voor de bruggen werden met gesloten vrachtauto's naar Millen gebracht; van hieruit zouden ze vertrekken.

De groepen kenden alle het Nederlandse wachtwoord van de 9e mei. Als consigne kregen ze mee geen gebruik van wapens te maken voor het officiële aanvalsuur; hun vertrek was gepland op 3 uur voor het begin van de grote aanval.

Verder waren ze voorzien van hakenkruisvlaggetjes ter grootte van een zakdoek voor het herkennen door de eigen troepen. Ook konden ze zich kenbaar maken middels lichtpatronen: rood betekende "hulp nodig", groen-wit: "hier zijn wij".

De aanval kon tot 30 minuten voor het punt o worden afgeblazen via gele lichtgranaten boven Duits gebied.

Onder deze omstandigheden brak de noodlottige 10 mei 1940 aan.

Van vuursteenknol tot werktuig, of Het staal van de prehistorie

P. Pijpers, sectie Archeologie

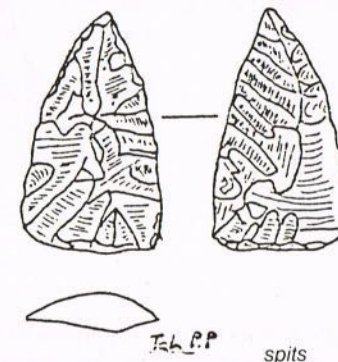
Wanneer aan voorbijgangers op straat gevraagd zou worden eens de belangrijkste delfstoffen uit de geschiedenis van de mensheid te noemen, dan zouden zeker aardolie, aardgas, ijzererts en steenkool ter sprake komen.

Vuursteen zou niet genoemd worden, echter ten onrechte. Immers vanaf 2.000.000 tot 5000 jaar geleden gebruikte men vuursteen om er *werktuigen* van te maken en dat is 99,5% van de tijd dat de mens bestaat! Deze werktuigen waren onmisbaar voor het bestaan en de ontwikkeling van de mens.

*Vuursteen** is een gesteente dat zo hard is als staal. Het is ontstaan en komt dus voor in kalk- en mergellagen. Omdat het veel harder is dan deze lagen blijft de vuursteen, nadat het omringende gesteente is weggeërodeerd, nog honderden miljoenen jaren bestaan.

Van een brok of *knol* vuursteen kan men vrij gemakkelijk stukken afslaan en met de scherp gerande stukken kan men hakken, snijden, schrapen enz. Van deze eigenschappen heeft de primitieve mens gebruik gemaakt om met deze stukken vuursteen, *afslagen* genoemd, ruwe materialen te bewerken tot nuttige gebruiksartikelen.

Aan de hand van de vorm van de afslag werd de toepassingsmogelijkheden bepaald. De afslag werd daarna nog bewerkt of geretoucheerd. *Retoucheeren* omvat het verwijderen van kleine stukjes vuursteen aan de ruwe afslag om een betere vorm van het werktuig te verkrijgen.

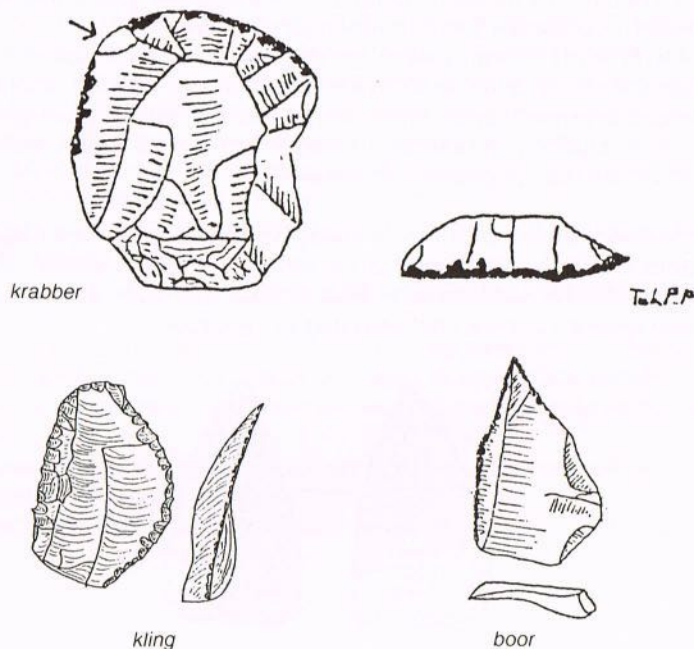

Zo ontstonden *klingen* voor het snijden van vlees, *boren* voor het maken van gaten in huiden, bot en hout, *bijlen* om bomen om te hakken, *spitsen* voor het maken van pijlen, *schrapers* voor het bewerken van huiden, enz.

Gedurende vele, vele jaren in de ontwikkeling van de mens leerde hij door ervaring de vuursteen meer verfijnd te bewerken en te gebruiken voor steeds meer doeleinden.

Door deze in de tijd steeds verder gaande verfijning is het mogelijk door *classificeren* van de gevonden werktuigen ook de tijd waarin en de levensomstandigheden waaronder de makers van de werktuigen leefden bij benadering vast te stellen.

Ook in onze streek hebben mensen geleefd, die op uitgebreide schaal vuursteen gebruikten. Dit waren de "Bandkeramiekers" uit de Late Steentijd, het Neolithicum. Zij leefden hier van ca. 4500 tot 4000 jaar voor Chr. en haalden hun vuursteenknollen uit de Maasbedding of uit de directe omgeving.

Heden ten dage worden deze werktuigen regelmatig teruggevonden, vooral als de bodem intensief wordt beroerd door bv. erosie, landbouw, huisbouw en aanleg van wegen.

Wordt in een bepaald gebied een *losse vondst* gedaan, dit wil zeggen een enkel werktuig, dan wordt dit gebied meter voor meter onderzocht, "belopen", en vaak worden dan *geconcentreerde vondsten*, meerdere

HEEMKUNDEVERENIGING
„MAASTREEK“

Vindplaats: <i>stein</i>		333 - 182	
Vierkant: <i>A</i>	X	Y	Z
			<i>Bund keramiek</i>
Vondst no.: <i>PP.D.12</i>		Vinder + datum: <i>4-10-86</i>	

werktuigen op een plaats, gedaan. De sectie archeologie van de Heemkundevereniging Maasstreek tekent deze vondsten zorgvuldig in op speciale kaarten. Daarna worden de vondsten in het verenigingslokaal geclasificeerd en opgeborgen, voorzien van een *determinatie-kaartje*.

Ook wordt bij belangrijke vondsten de Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek (R.O.B.) gewaarschuwd.

Heeft U zelf eens zo'n vondst gedaan, vuursteen, maar ook aardewerk, glas e.d. dan kunt U ons een groot plezier doen door dit te melden bij de "Maasstreek". U blijft te allen tijde eigenaar van de vondst, maar voor ons zijn de vondstgegevens belangrijk voor het completeren van onze kaarten en ons archief. Tevens wordt U dan door ons geïnformeerd over de herkomst, ouderdom en oorspronkelijk doel van uw vondst.

Vondstmeldingen kunnen gedaan worden bij:

P. Pijpers, J. Catsstraat 9, 6181 DG Elsloo tel. 04402-78435 of elke donderdagavond in ons verenigingslokaal boven de Openbare Bibliotheek te Elsloo (vanaf 20.00 uur).

Literatuur: Vakmanschap in Vuursteen, J.R. Beuker

* *Vuursteen of Flint of Silex;*
Chemische samenstelling: SiO₂; Hardheid: 7; Kleur: zwart, grijs, roodbruin;
Structuur: amorf; Breuk: schelpvormig.

Ze hingen in drie reysen

Lotgevallen van een onbekende groep bokkerijders
door Mart Pfeifer en Eddy Erkens

P. Spaan, sectie Geschiedenis en Genealogie

Overvallen, inbraken, mishandelingen, arrestaties, folteringen, veroordelingen en openbare executies vormen de hoofdkenmerken van de geschiedenis van onze streek in de 18e eeuw. De streek werd geteisterd door "eene groote en berugte bende nagtdieven ende knevelaars, gauwdieven en goddelozen", in de volksmond bokkerijders genoemd.

De Heemkundevereniging Maasstreek publiceert binnenkort een boek over bokkerijders, dat is gebaseerd op nog niet eerder voor dit doel gebruikt archiefmateriaal. In 1773 en 1774 zijn door de Schepenbank van Elsloo mensen veroordeeld wegens hun lidmaatschap van de bende der bokkerijders. In de toch rijkelijke hoeveelheid literatuur over de bokkerijders is aan de in Elsloo veroordeelde mensen ten onrechte weinig of geen aandacht geschonken. Dit nieuwe boek vormt derhalve een wezenlijke bijdrage in de beeldvorming van het verschijnsel bokkerijder. Het is bovendien een goed leesbaar boek geworden met een schat aan genealogische gegevens.

In een tweetal inleidende hoofdstukken wordt iets verteld over de politieke en economische situatie in onze streken. Bovendien wordt enigszins gedetailleerd ingegaan op de 18e eeuwse rechtspraak.

De drie arrestatiegolven in Elsloo in 1773 begonnen met de arrestatie en bekentenis van de vilder Dirk Hersseler. Hij noemde zoveel namen van medeplichtigen, dat het gerecht van Elsloo de handen vol kreeg. Achter in de kerkregisters van de Augustinusparochie van Elsloo staan de namen van de ter dood gebrachte bokkerijders apart vermeld. Over hen en hun familie gaat dit boek.

Een uitgebreide bronvermelding en een register geven aan anderen de mogelijkheid tot verder (genealogisch) onderzoek.

Het boek zal te koop zijn bij de Heemkundevereniging Maasstreek en de plaatselijke boekhandels (ISBN 90-70692-05-8).

Het kasteel Elsloo na 1850

F. van der Bruggen, sectie Geschiedenis en Genealogie

Van oudsher beschouwde Elsloo zich als een rijksheerlijkheid: de heer van deze plaats wilde zijn bevoegdheden rechtstreeks aan de keizer van het Heilige Roomse Rijk van de Duitse Natie ontleenen. Een van de gevolgen van deze situatie was, dat de heer van Elsloo een kasteel bezat en moest bezitten, niet alleen als symbool van rijkdom en macht, maar als zetel van bestuur en rechtspraak.

In de loop van de eeuwen werden de zelfstandige rechten als rijksheerlijkheid soms fel omstreden. Vooral de heersers over Valkenburg, zoals Philips van Bourgondië en veel later de Staten-Generaal van de Republiek, waren van mening, dat Elsloo die status niet bezat en onder Valkenburg moest ressorteren. Maar de heren van Elsloo, zoals de geslachten van Schoonvorst en de Gavre, hielden vast aan hun rechten en hechtten dus aan hun kasteel als zetel van hun heerlijke functies.

Daarom ligt het voor de hand, dat Nicolaas Graaf d'Arberg Valengin, door huwelijk met de erfdochter de Gavre heer van Elsloo geworden, meteen uitkeek naar een nieuw onderkomen, dat als kasteel zou kunnen dienen, toen het kasteel van de Gavre in 1640 door de Maas werd verwoest en verzwolgen.^(a)

Hij vond dit onderkomen in een wat groots opgezette brouwerij met enkele bijgebouwen aan de voet van de Maasberg. Het kompleks werd met enkele ruimere verblijven en een toren ^(b) tot een soort kasteel omgebouwd; het vormde dus zeker geen bouwkundige eenheid. Door een reeks verbouwingen, slopingen en restauraties in de loop van de volgende twee eeuwen is deze eenheid wel helemaal verdwenen.

In 1814 overlijdt de laatste telg van het toen heersende geslacht, Charles Graaf d'Arberg (de) Valengin, baron van Elsloo. In de Franse tijd zijn alle heerlijke rechten en voorrechten verdwenen en de erfgenamen, die elders woonden en geen belangstelling voor Elsloo en het kasteel hadden, verkochten het met de bijbehorende gronden, bossen, weilanden (in de Maasbeemden) op 24 maart 1818 aan Charles Emile Graaf de Geloës en diens echtgenote Antoinette Emilie de Borchgrave d'Altena.

Hun dochter Isaure Gravin de Geloës trouwde op 17 juni 1852 met Charles Markies de Grimaldi, Markies van Antibes, Cagnes en Beaux ^(c). Deze Charles de Grimaldi maakte aanspraken op de prinselijke troon van Monaco, waar nu dus zijn (ver) familielid Prins Rainier zetelt. De pogingen, die Charles deed om deze aanspraken gehonoreerd te krijgen, deden hem en zijn echtgenote meestal in het zonnige Zuid-Frankrijk vertoeven.

Toen het kasteel in 1885 - voor de tweede keer in de 19e eeuw - door brand ernstig werd beschadigd, had de familie de Grimaldi in het geheel geen interesse meer in dit gebouw.

En men zocht een koper voor de grote bezittingen aan grond en de daarbij behorende kasteelrestanten.

Uiteindelijk werd het landgoed in openbare verkoping gebracht. Op 28 januari 1887 (d) ging het geheel over in handen van de in Oss wonende H.L. Jurgens, mede-firmant van de margarine-fabriek Firma Ant. Jurgens aldaar, toen nog een familiebedrijf.

Bij het begin van de nieuwe, ruim zeventig jaar lange periode, dat het kasteel in het bezit van de familie Jurgens bleef, is het goed stil te staan bij de vraag, waar deze familie vandaan kwam en wie er deel van uitmaakten. (e)

Hendrikus Leonardus Jurgens, geboren te Oss op 15 maart 1840, de latere koper van het kasteel, behoorde tot een geslacht van landbouwers en (reizende) kooplieden, dat oorspronkelijk in Nieuwenhagen thuis hoorde. Als oudste vermelding in de archieven vinden we, dat de landbouwer Dionisius Jurgens in 1705 aldaar huwde met Gertrudis Spierts. De naamgenoot Dionisius (1745-1826) staat te boek als textielhandelaar, en diens zoon Wilhelmus (1780-1836) was handelaar in textiel én in boter. Deze Wilhelmus verhuisde in 1801 naar Oss.

Wilhelmus' zoon Antonius (1805-1880) werd de stichter van de Fa. A.Jurgens, boterhandelaren en margarine-fabrikanten te Oss. Antonius was een vooraanstaand man in zijn woonplaats, gemeenteraadslid, president van het RK Armbestuur, lid van het kerkbestuur enz. Zijn huwelijk met Johanna Lemmens was negentiende-eeuws vruchtbaar: tien kinderen, van wie de broers Johannes Arnoldus (1835-1913) en Hendrikus Leonardus (1840-1888) de Firma A. Jurgens mede-bestuurden.

Ook het huwelijk van Hendrikus L. met Theodora van Waardenburg (1840-1899) werd gezegend met tien kinderen. Omdat enkele van deze kinderen een belangrijke rol in het verdere verloop van de geschiedenis van het kasteel spelen, volgt hieronder een overzicht van hen (terwille van het gemak bij verwijzingen: met een nummering, die helaas wel wat onpersoonlijk moet aandoen).

1. Antonius Johannes (1867-1945), directeur van Ant. Jurgens Verenigde Fabrieken NV, later van Unilever NV en Unilever Ltd.;
2. Petronella Francisca (1868-1893), gehuwd met mr. J.J.I. Harte van Tecklenburg (1853-1937), wonende te 's-Gravenhage;
3. Franciscus Johannes (1869-1941), directeur Ant. Jurgens Verenigde Fabrieken NV, Unilever NV en Unilever Ltd.;
4. Johanna Henrica (1870-1932), in Engeland gehuwd met de heer F.F. Price (1868-1940) en na haar huwelijk aldaar wonend;
5. Henricus Leonardus (1871-1872)
6. Theodora Antonia (1872-1901), trad in 1896 in de Congregatie "Notre Dame des Chanoinesses de Saint Augustin" te Parijs en daar op jeugdige leeftijd overleden;
7. Ursul Monica (1873-1913), huwde met Johannes F. Verschure (1866-

1913), directeur van de NV Verschure Margarine Fabrieken.

Uit dit huwelijk werd op 29 november 1900 te Antwerpen geboren Theodrine Jeanne Marie Verschure. Deze Dorine Verschure, die onlangs op 15 februari 1987 te Berg en Bosch overleed, heeft in het verdere verloop van de geschiedenis van het kasteel een belangrijke rol gespeeld.

8. Hendrikus Leonardus (1874-1939), evenals zijn broers directeur van Ant.Jurgens Ver. Fabrieken NV, later van Unilever NV en Unilever Ltd.;
9. Francisca Leonarda Maria (1875-1956), huwde te Antwerpen met Dr. Wilhelm Müller; woonde later te Cannes (Fr.);
10. Leodina Anna (1880-1941), huwde in 1903 met Petrus L. Verschure, lid van de Fa. J.M. Verschure & Zn., (1875-1911).
Tien jaar na de vroege dood van haar eerste echtgenoot huwde Leonida met de arts Joan Maria Dutilh (1860-1941).

Zeer kort nadat hij het kasteel in bezit had gekregen, is Hendrikus L. Jurgens op 48-jarige leeftijd gestorven. Ook mevrouw Jurgens-van Waardenburg is relatief niet oud geworden, nl. 59 jaar. Bij haar overlijden waren de acht nog in leven zijnde kinderen, de "erven Jurgens", inmiddels op een leeftijd gekomen, dat zij de erfenis met zakelijk inzicht konden beheren. Een snelle verkoop van de Elsloo'se goederen om tot een verdeling van de opbrengst te komen zou de waarde doen dalen. De fiscus zou met een belangrijk deel van deze waarde gaan strijken. Het kasteel, het park en de verdere omgeving in en rond Elsloo hadden veel aantrekkelijks voor de industriëlen uit Oss. En daarbij was nog het algemeen gevoelen, dat de waarde van de grond en de pacht opbrengsten in de nabije toekomst zouden gaan stijgen. Daarom besloot de familieraad de eigendom van kasteel, park, hellingbossen, Maasbeemden (deze laatste op zich al 30 ha!) in handen te leggen van een naamloze vennootschap, waarvan de erven de aandeelhouders zouden zijn. Zo werd op 18 april 1900 de "N.V. Theodora, tot exploitatie van het Landgoed Elsloo" te 's-Gravenhage opgericht. De naamgeving van de NV was uiteraard een eerbewijs aan de pasgestorven moeder, maar werd vanzelfsprekend ook een herinnering aan de één jaar later overleden religieuze zuster (6).

Het maatschappelijk kapitaal van de NV bedroeg f 250.000,--, verdeeld in 250 aandelen. Ieder erfgenaam kreeg in beginsel 27 aandelen; de erfgenamen van Petronella (2) kregen gezamenlijk dit aantal. Een aantal aandelen bleef onuitgegeven.

Jaarlijks werd er minstens één aandeelhoudersvergadering belegd; blijkens het notulenboek werd er écht vergaderd, al zullen de bijeenkomsten ongetwijfeld ook wel het karakter van familiereünies hebben gehad. De aandeelhouders ontvingen per vergadering een onkostenvergoeding van f 2.000,-- hetgeen voor hen, die van ver kwamen, heus niet buitensporig kan worden geacht. In de notulen valt verder op, dat men enerzijds zeer

zakelijk sprak over pachten en renten, over investeringen en rendementen, maar dat men anderzijds ook de belangen van de bevolking van Elsloo en vooral die van de pachters duidelijk voor ogen hield. Zo werd in de vergadering van juni 1901 besloten een crèmerie (boterfabriek(je)) te bouwen om "de maatschappelijke toestand van de boeren te verhogen" en tevens "omdat dit de N.V. indirect ten goede zal komen".

De crèmerie werd snel gebouwd en in gebruik genomen; zij kostte f 1.107,13.

De voorzitter van de aandeelhoudersvergadering, Frans Jurgens (3) kon na een bezoek ter plekke mededelen, dat de bevolking zeer ingenomen was met het fabriekje; alle boeren brachten hun melk daarheen en de geproduceerde boter was van goede kwaliteit, zodat zij de hoogste prijs opbracht bij de botermijn van Maastricht. Een gevolg hiervan was dan ook - de burgemeester-rentmeester wees de aandeelhouders erop -, dat de boeren meer melkvee gingen houden en dus bouwland wilden omzetten in grasland!

Nog een bewijs van de mengeling van zakelijkheid en sociale welwillendheid: bij het besluit tot oprichting van de crèmerie had de vergadering besloten, dat de Boerenbond jaarlijks 4% rente over het door de NV geïnvesteerde kapitaal zou moeten betalen. Binnenskamers had de vergadering besloten dit bedrag ten goede te doen komen aan het klooster te Parijs, waar zuster Theodora (6) toen nog leefde. Eind 1902 werd besloten dat de crèmerie kosteloos kon worden gebruikt.

In hetzelfde jaar besloot men op een aantal graslanden vruchtbomen aan te planten om daardoor later de mogelijkheid te hebben een appel- (of andere vruchten-)wijnfabriek te starten.

Geregeld moest in de aandeelhoudersvergadering aandacht worden besteed aan het onderhoud van het kasteel. Ook al waren de erven actief binnen de NV, het gebruik van het kasteel als regelmatig zomerverblijf voor hun gezinnen bleek toch niet zo aantrekkelijk als men eerst dacht. Tussen rond 1900 en 1908 werd er kennelijk zo weinig gebruik van het onderkomen gemaakt, dat het onderhoud achterwege bleef. Frans Jurgens (3) luidde daarover de noodklok in de vergadering van 1908 en bepleitte een stevige restauratie "om het pand aangenamer als zomerverblijf te maken". De aandeelhouders besloten tot die restauratie en tevens tot een vergroting met enkele vertrekken. Voor de financiering van een en ander werden een aantal canadese populieren verkocht.

De verschillende gezinnen kwamen nu wat vaker op het kasteel; voor het laatst waren de heer en mevrouw Dulith (10) in 1940 nog aanwezig. Mevrouw Dorine Verschure (zie onder 7) heeft vaak gelukkige jeugdhervindingen aan het verblijf op het kasteel opgehaald.

Vanaf 1887, dus praktisch vanaf de aankoop van het kasteel door de familie Jurgens, was burgemeester L.J. van Mulken rentmeester van het landgoed en daarna (rentmeester-)administrateur van de NV geweest. Ook na het

heengaan van de heer van Mulken in 1914 bleven dergelijke goede banden tussen de NV en de Gemeente Elsloo bestaan. Zo is ook de heer mr. E. Meijer, burgemeester van Elsloo van 1952 tot in 1973, administrateur van de NV geworden. (f)

Hij konstateerde, dat door het uitblijven van bezoeken van de familieleden-aandeelhouders het kasteel niet meer voldoende werd onderhouden en daardoor steeds minder interessant werd voor de familie. Zoals daarvoor reeds enkele keren in de eeuwenlange geschiedenis het geval was geweest: het kasteel raakte in verval.

De combinatie van functies van burgemeester en administrateur bood de heer Meijer de mogelijkheid het kasteel, maar vooral park, bijbehorende bossen en weilanden weer nuttig te maken voor de bevolking. In de tweede helft van de vijftigerjaren deed de burgemeester in overleg met Staatsbosbeheer (met welke instelling ook de erven Jurgens steeds veel contact hadden onderhouden) een bod op het totaal van de aandelen. De onderhandelingen tussen de erven en de gemeente duurden lang en waren ingewikkeld.

Wijzigingen in de statuten van de NV waren noodzakelijk, bij voorbeeld in de bepaling, dat een aandeelhouder slechts een beperkt aantal aandelen in bezit mocht hebben. Belangrijker waren de onderhandelingen over de koopprijs van de aandelen en dus van het totale bezit van het kasteel, park, bossen en weilanden: uiteraard wilden de erven Jurgens een goede betaling, maar in de boeken stond de waarde nog steeds op het peil van 1900. Partijen raadpleegden verscheidene deskundigen; het onderling contact van de erfgenamen Jurgens, die verspreid over West-Europa woonden, vergde ook veel tijd. Maar toch kon na meer dan één jaar onderhandelen in goede harmonie een koers van 425 worden vastgesteld waartegen de gemeente alle aandelen kon overnemen. Op deze koers was er evenwel één belangrijke uitzondering: mevrouw Dorine Verschure verkocht haar aandelen (door haar verworven als erfenis van haar in 1913 overleden ouders) tegen een koers van 200, hetgeen impliciet een schenking aan de gemeente van rond f 118.250,- inhield. Ook bepleitte zij bij andere erven de overdracht van de aandelen aan de gemeente. Kortom: op grond van haar jeugdhervindingen aan stralende zomers in Elsloo hielp zij het gemeentebestuur en daarmee de bevolking van die plaats, waar zij maar kon.

Het wekt dan ook geen verbazing, dat bij de festiviteiten die de opening van het kasteelpark op zondag 22 mei 1960 begeleidden ook een bijzondere raadsvergadering behoorde, waarbij aan Dorine Verschure het ere-burgerschap van de gemeente werd aangeboden. Zij opende vervolgens de kasteelpoort, waardoor het landgoed voor het publiek werd opengesteld. Bij die gelegenheid droegen Agnes Bongers en Lucie Stassen een door mevrouw Meijer vervaardigd gedicht voor (tekst: zie einde van dit artikel). Concerten van fanfare De Maasgalm, de mandoline-vereniging Edelweisz en de fanfare St. Joseph en een schilderijtentoonstelling in bovenzalen

van het kasteel omlijstten deze bijzondere gebeurtenis. Reeds eerder was het centrale plein in "het nieuwe dorp" Elsloo naar Dorine Verschure genoemd. Er was in de twintiger en dertiger jaren een nieuw Elsloo ontstaan, want het besluit tot het graven van het Julianakanaal hield voor een deel van Elsloo, namelijk voor een vijftigtal woningen aan de voet van de Maasberg, sloping in: veel inwoners moesten dus verhuizen. (g) Er ontstonden daardoor nieuwe woonstraten. Ook hierbij was de familie Jurgens het dorp welgezind: zij stelde voor een zeer schappelijke prijs grote percelen grond beschikbaar langs een veldweg. En dat is nu (het eerste deel van) de Jurgensstraat.

"Mej. Dorine Verschure, die door haar wijze van onderhandelen en door een belangrijke schenking het voor het overgrote deel mogelijk heeft gemaakt dat de gemeente Elsloo eigenares kon worden van het fraaie kasteelpark, heeft zondagmiddag, nadat haar in een plechtige raadszitting het **ere-burgerschap** van Elsloo was aangeboden, het thans tot recreatie-oord bestemde kasteelpark geopend. Op de foto: mej. Verschure, vergezeld o.a. door burgemeester mr. Meyer, opent de toegangs-poorten van het park."

Terug naar de situatie van kasteel, park en landerijen, die dus door de aankoop van de aandelen voor een totaalbedrag van f 1.200.000,- in handen van de gemeente waren gekomen. Vrij snel na de overdracht verkocht de gemeente de hellingbossen, die tot het landgoed behoorden, aan Staatsbosbeheer (voor f 225.000,-), onder voorwaarde dat deze bossen open voor wandeling (althans op de paden!) zouden blijven. Ook de weilanden in de Maasbeemden en de andere landerijen werden geleidelijk voor een groot deel aan de pachters verkocht. Het totaal van de landerijen, die nu nog in het bezit van de NV Theodora zijn, is ruim 11 ha., waarop 14

pachters werken; hiervan maken nog rond 5 ha (met 5 pachters) in de Maasbeemden deel uit.

De NV wordt momenteel beheerd door een raad van beheer, waarvan de vijf leden door de gemeenteraad worden benoemd (h). Dit zijn nu drie raadsleden en twee oud-raadsleden. Het beheer strekt zich nu nog slechts uit tot de bovenbedoelde landerijen en een boerderij aan de voet van de Maasberg.

Het kasteel en het park zijn namelijk in andere handen overgegaan. Het kasteel werd kort na de overdracht in 1960 ingericht tot café-restaurant met hotel-akkomodatie; de toren, die tot aan het einde van de vijftiger jaren werd bewoond, bleef leegstaan. In 1976 werden kasteel en park voor een bedrag van f 250.000,- verkocht aan het Streekgewest Westelijke Mijnstreek, welk lichaam een openluchtrecreatieplan voor deze streek had opgesteld; in dit plan hadden kasteel en park een belangrijke plaats. Het Streekgewest nam de renovatie van het park al wel ter hand (en legde bij voorbeeld de hertenwei aan), maar strandde in de realisering van de renovatieplannen van het kasteel. Om het een en ander weer vlot te trekken kocht de gemeente Stein in 1985 het kasteel en park weer terug en wel voor het symbolische bedrag van f 1,-, maar op voorwaarde dat de gemeente de renovatieplannen zou overnemen en wél realiseren.

De NV Theodora kon in deze onderhandelingen en bij de renovatie participeren dankzij een bijdrage uit het Anton Jurgensfonds, die zij (de NV) op voorspraak van Dorine Verschure had verkregen. Na de renovatie van het kasteel werd dit aan een nieuwe exploitant als hotel-restaurant verpacht. In de toren zijn nu ook twee hotelkamers gerealiseerd; de benedenverdieping van de toren is in gebruik genomen door het IVN. Gepoogd wordt binnenkort ook de watermolen, die zich in het inwendige van het kasteel bevindt (namelijk daar waar vroeger een maalderij was gevestigd), weer te laten functioneren.

En na al deze wederwaardigheden zijn van het kasteel, dat dus bijna 350 jaar geleden van een brouwerij de zetel van een heerlijkheid werd, nu eigenlijk nog alleen nog de vroegere "ekonomie-gebouwen" over (en de toren) met bestemmingen, die vroeger ondenkbaar zouden zijn geweest. Wie zou nu in het gerenoveerde restaurant de vroegere paardenstal herkennen? Welke tennisvereniging benijdt niet de Elsloo'se om de ligging van de banen op de top van de eerste heuvel en welke IVN-afdeling zou ook niet graag zulke sfeervolle ruimten in de toren, vlak naast haar interessante botanische tuin, willen hebben?

noten:

- a) dit is dus naar alle waarschijnlijkheid het versterkte gebouw geweest, waarvan wij nu in droge zomers de restanten in de Maasbedding zien.
- b) men zegt wel, dat bij de bouw van deze toren restanten van het verwoeste kasteel zijn gebruikt.

- c) volgens J.H. Peters "Uit Elsloo's Verleden" omvatte het kasteelgebied toen 338 ha en 48 are. Het bracht aan pachten en renten jaarlijks f 13.440,-- op.
- d) in De Navorscher no. 37 (1887), pag. 207: "Het kasteel te Elsloo (gemeente Beek) waarvan eigenaar was Graaf de Geloës werd op 28 Januari 1887 het eigendom van de familie Jurgens te Oss."
(De navorscher heeft kennelijk de gemeentelijke indeling niet nader doorvorst!)
- e) de genealogische gegevens van het onderstaande zijn verzameld en beschikbaar gesteld door de heer P. Habets, redactie-lid.
- f) vele van de hieronder weergegeven feiten zijn mondeling door de heer mr. E. Meijer medegedeeld.
- g) zie inz. de tracé-keuze bij de aanleg van het kanaal: "Van Drijfzand en Haaletanden", uitgave van de Heemkundevereniging Maasstreek, 1984 (pag. 49 e.v.)
- h) deze en andere gegevens in het volgende zijn mij medegedeeld door de heer J. Dohmen, voorzitter en gedelegeerd lid van de raad van beheer van NV Theodora.

Gedicht van Mevrouw Meijer, voorgedragen door Agnes Bongers en Lucie Stassen.

*In Elsloo, daar staat 'n kasteel in een park
Maar 't staat er al jaren te dromen.
Het is daar zo mooi! Ja, dat wist iedereen.
Maar men wist ook je mag er niet komen.
Toen is op een dag iets bijzonders gebeurd.
Wat?? daar staan we als kinderen buiten.
Wij weten alleen, vandaag komt de fee,
die dat sprookjeskasteel gaat ontsluiten.
Men heeft U geëerd, door voor altijd Uw naam
in een zilveren penning te schrijven!
Verricht nu tot slot van Uw werk nog de daad
Waarvoor Elsloo U dankbaar zal blijven.*

Getroffen zijn wij door het bericht van het overlijden van mejuffrouw

Theodrine Jeanne Marie (Dorine) Verschure

geboren te Antwerpen 29-11-1900
overleden te Berg en Bos op 15-2-1987

Ere-burges van de voormalige gemeente Elsloo.
Haar sterke verbondenheid met Elsloo en haar daadwerkelijke betrokkenheid en steun bij ons werk zullen wij in herinnering houden en zullen ons blijven stimuleren voort te gaan met ons werk ten behoeve van het Landgoed Elsloo.

**De Raad van Beheer van de N.V. Theodora
tot Exploitatie van het Landgoed Elsloo.**

Gilles Bauduin, schout van Urmond (1815-1820)

A.J. Munsters M.S.C.

Bij het toekennen van nieuwe straatnamen is het soms wenselijk die meer uitvoerig toe te lichten, opdat de benamingen meer tot de gemeenschap spreken. Op het straatnaambordje gebeurt dat wel door een jaartal of ambt te vermelden als het om personen gaat. Dikwijls geschiedt dit uitvoeriger aan het gemeentebestuur om die naamgeving te verantwoorden, maar het publiek neemt daar weinig kennis van. Die toelichting is dikwijls ook te beknopt om de persoonlijkheid te doen kennen, zijn band met de gemeente of zijn verdienste voor haar te verduidelijken. Soms zou het verhaal zelfs wel een boek kunnen vullen.

Een straatnaam die mij onlangs door het gemeentebestuur gevraagd werd in verband met de woninguitbreiding in Berg-Urmond geeft mij aanleiding enkele woorden te wijden aan Gilles Bauduin, schout van Urmond. Met de Franse tijd ontstond in ons gewest een volkomen veranderde politieke verhouding. Stein was tot 1800 souverain gebied geweest onder het Roomse keizerrijk. Urmond en Berg behoorden met Sittard en Born tot het hertogdom Gulik. Elsloo werd met Maastricht en Valkenburg van Den Haag uit door de Staten-Generaal geregeerd. Napoleon had zich van dat alles niets aangetrokken en lijfde heel het gebied links van de Rijn bij Frankrijk in. Departementen werden gevormd, gemeenten met eigen besturen ontstonden en tot hoofd van de gemeente werd een "maire" aangesteld, die met zijn raad de gemeente moest administreren. Na de slag van Waterloo in 1815 werden de Fransen verdreven en ontstond het Koninkrijk der Nederlanden (Nederland en België) onder koning Willem I. Nieuwe provincies werden gevormd en zo ontstond ook de provincie Limburg, dat zowel Nederlands als Belgisch Limburg omvatte en waarvan Maastricht de hoofdstad was. Aan het hoofd van de steden kregen we een burgemeester en de plattelandsgemeenten werden bestuurd door een "schout", totdat in 1825 alle hoofden van gemeenten "burgemeester" werden genoemd. Het gemeentebestuur bestond verder uit twee schepenen (wethouders) en raadsleden, allen uit de eigen inwoners benoemd of gekozen.

Zo werd ook Urmond met Berg in 1815 een afzonderlijke gemeente met eigen bestuur. Het hoofd van een gemeente werd door de Koning benoemd op advies van het Provinciaal Bestuur; in aanmerking kwamen meer aanzienlijke personen, dikwijls kasteelheren of grondeigenaars, die in de gemeente woonden. Omdat de "maires" uit de Franse tijd dikwijls niet meer als schout of burgemeester in aanmerking wilden komen, werden door de provincie lijsten met kandidaten opgesteld. In Urmond had een voorafgaand "maire", een herbergier, zijn onbekwaamheid bewezen en stond Gilles Bauduin bovenaan op de lijst. Hij werd dus schout van Urmond (3

oktober 1818) en als schepenen werden een paar maanden later aangesteld Jacob Passeux en Jan Konings. Gilles Bauduin, wiens vader een maastrichtenaar was die in Luik was getrouwd, werd in Luik geboren begin april 1748. Hij trad in het beroep van zijn vader en werd Maasschipper. Zo onderhield hij de Maasvaart tussen Luik en Rotterdam en vervoerde reizigers en goederen. Daardoor kwam hij regelmatig Urmond voorbij, een oude Maashaven, die door de aanleg van de Bergerweg over de Graetheide vanaf Sittard in de jaren 1769-1771 een grotere betekenis had gekregen. Niet alleen werd daardoor de handel bevorderd met Brabant en Vlaanderen via het veer over de Maas bij Berg, maar steeg ook de omzet in de haven van Urmond, dat het Guliks hertogdom als achterland kreeg en waar de Gulikse Maastol gevestigd werd. In Urmond werd van ouds de Maasvaart verzorgd door de familie Jorissen, die als landeigenaars en eigenaars van de kerkelijke tienden tot de aanzienlijkste inwoners behoorden. Hier vond Gilles Bauduin dan ook natuurlijkerwijze zijn toekomstige echtgenote, Anna Elisabeth Jorissen, al was zij zestien jaar jonger dan hij (geb. in 1764). Op 18 december 1788 trouwde hij met haar en kwam in Urmond wonen. Nadat zijn schoonvader (Peter Jorissen) in 1798 gestorven was, zette hij de Maasvaart voort en genoot een welvarend bestaan. In Urmond aan de Bath bouwde hij het deftige hoge herenhuis met drie woonlagen en een mansardedak, een voorgevel van vijf vensterbreedten en van binnen voorzien van marmeren schoorsteenmantels en betegelingen, gestucadoorde zolderingen met lijstwerk, enz. dat zijn aanzien uitdrukking gaf. Ook de standaardmolen van Urmond was zijn eigendom. Geen wonder dat hij in 1815 als schout in aanmerking kwam.

De tijd dat Bauduin hoofd werd van de gemeente Urmond was een overgangstijd, niet enkel wegens de geheel nieuwe en onzekere staatsstructuur van gebieden die tot nu toe weinig binding hadden met elkaar, maar ook omdat een heel speciaal probleem het gewest in beroering bracht: de verdeling van de Graetheide. Het was een gebied van ruim 2200 bunder (Sittardse maat) langs de oostzijde van de Maas van Elsloo tot Born, thans wel "land van koning Zwentibold" geheten, dat door genoemde Lotharingse koning op het einde der 9e eeuw in onverdeelde eigendom aan veertien aangrenzende kerkdorpen ten gebruike was gegeven. Reeds vóór de Franse tijd was gepoogd tot afbakening en verdeling van aandelen te komen en ook de Fransen waren er niet in geslaagd om vóór hun verdrijving die verdeling tot stand te brengen. Nu behoorde het tot elf gemeenten, die het voor hun behoefte aan hout, grasland, steen bakken enz. gebruikten en ten dele reeds ontgonnen en geprivatiseerd hadden. De nieuwe Nederlandse overheid nam de bestaande plannen over en kwam tot een definitieve verdeling onder de gerechtigde gemeenten op grond van het aantal hardsteden en wees aan iedere gemeente haar aangrenzend deel toe zonder rekening te houden met het bestaande gebruik, zoals dat in een

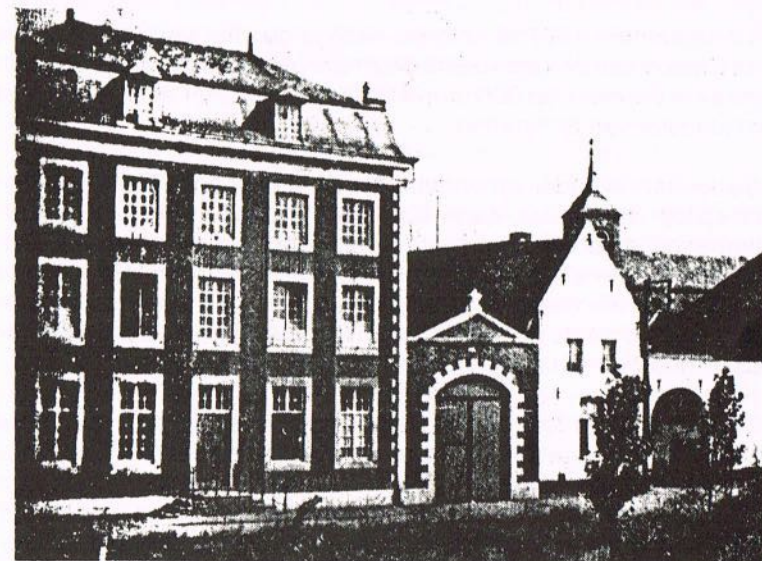
traditie van eeuwen gegroeid was. Iedere gemeente kon dan vrij over zijn aandeel beschikken (verkoop, verpachten, enz.). De deling werd bevestigd door een Koninklijk Besluit van 20 maart 1819. Aan de gemeenten werd opgedragen de deling te voltrekken door sloten en heggen aan te leggen en zo de nieuwe gemeentegrenzen af te bakenen.

De beroering was groot. Limbricht (Einighausen, Guttekoven), Geleen (Luttrade, Krawinkel) en Urmond (Berg) maakten bezwaar. Vooral Urmond dat met één pennestreek van zijn veeweide beroofd was, bleef zich verzetten, ook al omdat in de deling eigendommen begrepen waren, die niet tot de gemene heide behoorden. De schout had zich daarom als enige van het begin af tegen elke deling verzet en ook nu na de vaststelling beriep hij zich op de Kroon en weigerde alle medewerking tot uitvoering (juni 1819). Ze was een ramp voor zijn gemeente. Op advies van Gedeputeerde Staten werden echter op 1 november 1819 die bezwaren door de koning verworpen. Desondanks besloot de gemeenteraad van Urmond onder leiding van schout Bauduin op 31 januari 1820 zich tegen de komende deling van 5 februari te verzetten, geen eigendommen af te staan en zich met alle rechtsmiddelen tegen de regering te weren. Dat raadsbesluit werd echter 16 februari in Maastricht afgewezen en aan de schout werd opgedragen de bevelen uit te voeren. Dat gebeurde echter niet en schout Bauduin werd 17 maart 1820 geschorst in zijn functies: "een schorsing in afwachting van ontslag", maar Bauduin achtte zich in geweten verplicht de aanspraken van Urmond te steunen. Hij ging wel tegen zijn ontslag bij de koning in beroep en bevestigde zijn trouw aan de koning, maar handhaafde in heilige overtuiging zijn beroep op de rechter. De koning gaf het Provinciaal Bestuur gelijk en Bauduin was ontslagen.

De gemeente echter volhardde in haar verzet. Advocaat Sassen ondersteunde dat. Het Provinciaal Bestuur verbood de gemeenten processen te voeren tegen haar overheid (12 juni 1820), maar nog in september en oktober 1820 trad Urmond gewelddadig op en vernielde de grensafbakening met Grevenbicht. De twee personen en "ex-schout" Bauduin ondersteunden dat, want deze laatste was intussen toch de raadsman van de gemeente gebleven. Het Provinciaal Bestuur hield echter vast aan zijn besluit en alle belanghebbenden buiten Urmond stemden daarmee in. Daartegen was Urmond machteloos. Urmond bleef enkele jaren zonder schout, tot het 30 juli 1825 zijn eerste "burgemeester" verkreeg in de heer J. Gelissen. Intussen was Bauduin ook in zijn bedrijf ernstig geschaad. Van 1822 tot 1826 was tussen Den Bosch en Maastricht de Zuid-Willemsvaart aangelegd en dat betekende dat de Maasvaart langs Urmond ernstig gedupeerd werd en de haven haar betekenis verloor. Gilles Bauduin overleed 7 juni 1830 in Urmond. Hij rust in zijn familiegraf naast de oude kerk van Urmond.

We achtten het verantwoord aan deze strijdbare figuur voor Urmonds belangen een straatnaam te wijden en een Bauduinstraat in te voeren op de

rand van het vroegere heidegebied om zijn gedachtenis te eren en de herinnering vast te houden. Misschien zou er enig bezwaar kunnen bestaan omdat hem (wellicht verbaast ieder zich hierover) al een straatnaam toegekend is, waarschijnlijk onbewust en onherkenbaar, nl. door de vroegere gemeente Elsloo in Meers, die daar een "Bauduin heufke" tot "Bouwdewijn Hofstraat" gemaakt heeft (!).

REDERSHUIS, "de Bath" nr. 4, gelegen langs de kade waar werd gelost en geladen. De straatnaam "de Bath" herinnert hieraan. Hier lag eertijds het zgn. Oostenrijkse tolhuis.

Het Redershuis werd rond 1780 gebouwd door Aegidius (Gilles) Bauduin en in 1845 door de Paters Conventuelen betrokken.

Rond 1770 was Peter Jorissen, reder, koopman en grondeigenaar te Urmond; hij was tevens in het bezit van de gehele grote tiende. Op 18 december 1788 huwde Anna Elisabeth Jorissen, dochter van Peter Jorissen, met Aegidius Bauduin, aanzienlijk scheepseigenaar en koopman, afkomstig van Luik. Deze Aegidius Bauduin bouwde het Redershuis aan de Bath.

Het Redershuis was het voornaamste huis van Urmond. Jammer genoeg werd het monumentale pand wegens mijschade gesloopt. Het pand bezat prachtige marmeren schoorsteenmantels in Lodewijk XVI-stijl, fraai gestucadoorde zolderingen met lijstwerk en een eiken trap van rond 1780.

Zie: Urmond, ondermijnde schoonheid, door Th.G. Heyen en C.A. Huygen, in Maandblad "De Bronk" van mei 1956.

Uit de Kerkkroniek van Elsloo

Vervolg

P.J. Habets en A.A. Macco, sectie Geschiedenis en Genealogie

Citaten van 1887 tot 1893

- Op 12 september 1887 is Antonia, wettige dochter van Ludovicus van Hees uit Catsop aan de kapel vertrokken naar het klooster van de Soeurs de la Sagesse in Frankrijk op 300 uren afstand. Dit klooster heeft een affiliatie met het klooster van Schimmert.

- Op 6 augustus is onder kanongebulder Zijne Eminentie Monseigneur de Aartsbisschop van Algiers, Karel Martial Allemond Lavigerie de parochie Stein binnengehaald. Zijne Eminentie heeft gelogeerd op het kasteel van de Heer Eduard Wouters te Stein. De kerk van Stein werd verrijkt met een zeer mooi hoogaltaar, afkomstig uit het atelier van de Heer Ramakers uit Geleen en geschonken door de oude mevrouw Wouters en haar dochter Madame Feridagne, geboren Wouters.

- Op 24 oktober heeft deken Louis Bemelmans het sepulcrum van de beide zijaltaren van de nodige relikwieën voorzien. Hij heeft de relikwieën van St. Ursula en van een andere martelares er in neergelegd, gewikkeld in een oud wit - zijden deel van een kasuifel. De overige relikwieën die zich in het altaar bevinden, zijn erin gebleven, gewikkeld in lood. De namen van de heiligen zijn mij onbekend, omdat de altaren zijn gekocht in de Munsterkerk te Roermond.

- Notaris Boots te Amby heeft op 19 december 1887 het kasteel Osen, toebehorend aan de fameuse graaf Theodore de Geloës (thans wonend in Bretagne), afkomstig van zijn schoonvader, baron Van der Meer, definitief verkocht voor de som van 490.000 gulden.

De koper is de firma Antoon Jurgens van Oss. Drie achtereenvolgende jaren is het geveild geworden. Nu is het dan definitief weg. De graaf heeft geen bezittingen meer in Limburg, behalve het huis afkomstig van Mieke Jaspas, dat hij aangekocht zou hebben voor zijn zoon. Door waardevermindering van de gronden zouden de vele crediteuren hun geld niet hebben teruggekregen....

- In 1888 is Mathias Lenssen, geboortig van Elsloo en gehuwd met Dahlmans, de brouwerij in de Berg begonnen in het huis van notaris Boots. Wij wensen hem van harte goede voorspoed in deze zware onderneming.

- De Burgemeester van Beek, Joseph Lemmens, is tussen 2 en 3 januari in het bovenbeen getroffen door een revolverschot van Maurits Hellendag. De oorzaak is nog niet duidelijk: ongeluk of wrok. Door dat ongeluk is de 7 maanden zwangere vrouw van Joseph Lemmens bevallen, zodat haar leven in groot gevaar verkeert.

- De haken, die in de muur van de pastorie, zaal en kabinet zijn geslagen, zijn door Lagro van Beek op kerkrekening gebracht en door de fabriek betaald. Ze blijven dus ten alle tijde het eigendom van de kerk en mogen bij verhuizen of afsterven niet uitgetrokken of verkocht worden.

- De kleine klok, die gebarsten is, heette: Sancta Catharina Dominus Sacro Anno 1470 fusa 1571 refusa sumptibus Domini De Gavre 1671 refunditur Auspice illi Domini Nicolai Comitis D'Arberg ex Vallingin illi mu Olympia de Gavre Comtisse de Frezin Liber Baronnis ex Elsloo et Koninquent. De klok is hergoten in september 1888 te Aarle-Rixtel bij Helmond in de klokkengieterij van Petit en Fritsen op kosten van de Heer Arnold Jurgens van Oss. De nieuwe klok is gedoopt Catharina. Het niet aangenomen chronicum: Locuta Vocor Catharina adque adsum curis Jurgens ex Oss, is toch geplaatst omdat het al te laat was en de vorm gereed was. De benedictie of doop heeft plaatsgevonden op 28 oktober. Als peter en meter hebben gefungeerd: Joannes Laurens van Mulken en Elisabeth Willems, weduwe van Joannes Jacob Frederix en van Charles van Hees.

- Op 20 augustus gekocht met J.L. van Mulken, molenaar en pachter van de heer A. Jurgens een zilveren wierookvat met schipje te Luik. Deze te gebruiken op 21 augustus op de dienst voor Henri Leonard Jurgens, die op 5-8-1888 om 10.30 u. te Oss overleed. Inscriptie: Donné par Melle Gertrude Jurgens.

- Op 20 oktober 1888 gekregen van Maria Catharina Bovens, weduwe van Nicolaus Lenssen, een paar prachtige kandelabris.

- De nieuwe klok Catharina is hoger geplaatst in de toren door Jean Lenssen en Martinus Lenaerts.

- Op 24 en 25 maart 1889 is in de kerk door de paters Van Asten, rector te Wittem, en pater Schepers de Broederschap van de Moeder van Altijddurende Bijstand opgericht. Nooit zijn er zo veel mensen in de kerk geweest. Het was eivol. De dragers zijn, als goed Katechismus kennenden: Maria Reubsaet, Maria Hetzig, Maria Hermans en Hubertina Cobben.

- Vanwege de overal heersende influenza heeft Z.H. Paus Leo XIII op 15 januari meegedeeld dat men tijdens de Vasten en onthoudingsdagen meer

dan eens vlees kon gebruiken op alle dagen van de week, ook op zondag, behalve op woensdag. Dan is gesmolten vet en eieren toegestaan en op vrijdagen alleen eieren. Op woensdagen zijn ook vleessoep en bouillon verboden. De paus geeft deze dispensatie in de hoop dat het Christenvolk meer zal bidden, beter Gods woord zal aanhoren, aalmoezen zal geven en in bijzonder met meer godsvrucht de H. Sacramenten zal naderen.....

- Uit de inkomsten van de broederschap hebben de leden het beeld van St. Barbara (350 jaar oud) bij de firma Houtermans te Roermond laten herstellen en polychromeren voor 30 gulden. Ook zal het St. Lucia beeld (uit 1550) bij dezelfde firma gepolychromeerd worden (23 mei 1890), en betaald worden van de gelden of interessen van de kapel van Catsop, die nagelaten zijn door de familie Van Hees op 8 juni 1890.

- De restauratie van de mooie groep uit eikenhout, voorstellende de H. Anna, Maria en het kindeke Jezus geschiedde op 19 augustus 1890 en is betaald door Madame van Hees-Willems en pastoor Haesen.

- Op 17 februari is in de kapelanie overleden, de Weled. Heer Bartholomeus Henricus, geboren op 1-7-1843 te Maastricht. Vanaf zijn benoeming tot kapelaan van Elsloo, op 15 oktober 1887, is hij steeds ziek geweest. Op 21 februari is zijn uitvaart en begrafenis geweest met 18 geestelijken.

- Op het eind van de maand juni is het begin gemaakt van de plaatsing van een nieuwe muur rondom het kerkhof.

- Op 4 oktober ontstond om 11 uur in de kerk van de H. Augustinus brand. Het hoogaltaar is totaal vernietigd, de beelden beschadigd en het plafond vernield. De hele kerk is zwart en heeft veel geleden. Drie dagen na de brand viel nog een stuk van een rozet af en beschadigde de luster. Ik en de kapelaan Ti. van Genabeth zaten aan tafel bij de paters van Urmond. Ik werd geroepen door de velocipedist (*fietser*) Alphons Cremers, brouwer. Ik ben dadelijk vertrokken en na mijn aankomst in Elsloo direkt naar Roermond vertrokken om Mgr. Boermans de ellendige tijding over te brengen.

- Op 7 november 1893, kermis dinsdag, is in de kerk, aan huis en in het Straatje het gouden bruiloftsfeest van Petrus Paulissen en Ida Neutelings gevierd.

- Op 15 november 1893 zijn nieuwe kathedraalglazen vensters geplaatst door de firma Hawinkels, station Swalmen. Ze zijn betaald uit de volgende fondsen: mevrouw Henri Jurgens van Oss, eigenaresse van de oude heerlijkheid: f 200,--; de weled. heer Mr. Ruys de Beerenbroeck, raadsheer tribunal te Luik: een venster van f 80,--; Madame Van Hees, geboren

Elisabeth Willems en de zuster van wijlen mijn voorganger, pastoor Petrus Willems (pastoor van 1839-1883): f 80,--, de som van een venster; Pastoor Haesen (alhier): de som van een venster; de heer kapelaan Van Genabeth, Joannes van Mulken (burgemeester), de school: een venster; Leonard Haesen en zijn huisvrouw Cornelia Janssen: f 12,--; de weduwe Peters-Geurts: f 6,--; Jan Driessen-Geurts (smid): f 5,--; Christiaan Goossens: f 5,--; Petrus Smeets (Koeweide): f 4,--. Iedereen heeft bijgedragen in Groot en Klein Meers, met het grootste genoegen en volgens hun stand. Frans Driessen-Claessen: f 5,--; Jan Frederix-van Mulken (winkelier): f 4,--; Frans Pijpers-Janssen en Willem Janssen: f 7,50. Allen hebben gegeven behalve: Joseph Kohler-Poulsen, Theodorus Hendrix, weduwe Gubbels-Heijnen (herbergierster), Jan Vrijman, Petrus Lemmens, Louis Paumen, Chrit Dobbelstein, Jean Haenen. In Catsop heeft iedereen bijgedragen. Er zijn echter einigen, wier namen verdienen vermeld te worden in het boek van het nageslacht: de gebroeders Martinus, Joannes en Michael Lenaerts: f 14,50; Joannes Penders-Roebroek: f 8,50; de weduwe van Petrus Lenssen-Bovens en haar broer Servaas Bovens: f 7,--; In Terhagen heeft iedereen bijgedragen doch men heeft niets bijzonders gegeven.....

Wordt vervolgd....

Maassen

Deze publicatie kwam mede tot stand door de steun van:

Rabobank, Elsloo
Stichting Fonds voor Sociale Instellingen, Brunssum
Architectenbureau Bertels, Noorbeek
Aannemersbedrijf Gebrs. Beckers, Elsloo
Assurantiekantoor Bouwens Beek B.V., Beek
Vereniging DIM, Elsloo
Kwekerijen Decker-Jacobs BV, Elsloo
Vissers Wegenbouw en aann. bedrijf BV, Maastricht
Glashandel Van Sint Fiet BV, Meerssen
Architectenbureau Palmen, Sittard
Stassen - Tapijt BV, Stein
J.H.H. Hensen, Stein
Acc. en adm. kantoor Claassen BV, Stein
Adviesbureau Mietus, Urmond
Drs. M. Grevelink, Elsloo
Wegenbouw Slegers BV, Hoensbroek
Likopa BV, Stein
M.J.H. Goossens, Stein
J.J. Huskens, Elsloo
Bloemboetiek Marita, Meers-Elsloo
Vereniging PGB, Meers-Elsloo
Meubelstofeerderij C. Helmer, Neerbeek
Van Mólken Karakter Meubelen BV, Elsloo
Fa. Meijers Slagerij, Elsloo
Uitvaartcentrum Daemen, Elsloo